

5/4/2022 TARİH 31800 SAYILI RESMİ GAZETEDE
YAYIMLANAN 2019/1450 BAŞVURU NUMARALI
ANAYASA MAHKEMESİ KARARI HAKKINDA BİLGİ
NOTU

11/04/2022

I. BAŞVURUNUN KONUSU

İnceleme konusu olan Anayasa Mahkemesi (AYM) Kararında işçinin fazla çalışma ücretinin ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği tartışılmıştır.

AYM, 05.04.2022 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 2019/1450 başvuru numaralı kararıyla işçinin fazla çalışma ücretinin ödenmemesi sonucu Anayasa’nın 35. maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

II. SOMUT OLAY VE YARGI KARARLARI

İşveren 29/05/2015 tarihinde işçinin (başvurucunun) iş sözleşmesini tek taraflı feshetmiş, işçi 04/06/2015 tarihinde işveren aleyhine açtığı tazminat davasında fazla çalışma ücretinin hiç ödenmediğini belirtmiş ve tahsilini istemiştir.

İşveren ise davaya cevabında işçinin fazla çalışmasının bulunmadığını savunmuştur. İş Mahkemesinin dinlediği, işverenin eski çalışanı olan iki tanık davacı işçinin çalışma saati dışında da çalıştığını beyan etmiş, mahkemece atanmış bilirkişi başvurucunun haftada beş saat olmak üzere yılda 260 saat fazla çalışma yaptığını saptamıştır.

Bunun üzerine ilk derece mahkemesi kararında, taraflar arasındaki sözleşmede fazla çalışma ücretinin asıl ücrete dahil olduğu belirtilmiş ise de 4857 sayılı kanunun m. 41/7 hükmü ile 06/04/2004 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan İş Kanununa İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği m. 9 uyarınca fazla çalışma yaptırmak için işveren tarafından işçiden her yıl başında onay alınması gerektiği ifade edilmiştir. İşçinin sözleşmeyle rıza gösterdiği fazla çalışmanın yalnızca ilk yıl geçerli olduğuna işaret etmiş, işverenin devam eden yıllarda onay aldığını ispatlayamadığına kanaat getirmiştir.

İşveren bu karara karşı Bölge Adliye Mahkemesinde (BAM) istinaf yoluna başvurmuş, istinaf başvurusunda mevzuatta her yıl onay

alınacağına dair bir hükmün bulunmadığını, başvurucunun hizmet sözleşmesinde verdiği muvafakatin tüm çalışması boyunca geçerli olduğunu iddia etmiştir.

BAM fazla çalışma alacağı yönünden davayı kesin olarak reddetmiş, kararın gerekçesinde uygulamanın 25/08/2017 tarihine kadar her yıl onay alınması yönünde olduğunu, bununla birlikte Yönetmelik m. 9/2’yi değiştiren ve 25/08/2017 tarihinde yürürlüğe giren düzenleme ile her yılın başında onay alma şartının kaldırıldığını vurgulamıştır. **Buna göre BAM (değişiklik öncesi için dahi) her yıl onay alınmasa bile fazla çalışma ücretinin esas ücretine dahil olduğunu kabul eden işçiye fazla çalışma ödemesi yapılması gerekmediğine karar vermiştir.**

İşçi nihai karar tebliği sonrasında 09/01/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

AYM tarafından yapılan inceleme sonucunda başvurunun kabulüne ve Anayasa’nın 35. maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

III. ANAYASA MAHKEMESİ İNCELEMESİ

Kararda özetle:

- Taraflar arasında düzenlenen iş sözleşmesinde sözleşme serbestisi ilkesi gereği işçinin yıllık 270 saate kadar fazla çalışmasının karşılığının asıl ücretine dahil olduğuna dair bir hüküm konulabileceği ve bunun Anayasaya aykırı olmadığı,
- 4785 sayılı Kanunu m. 41/7 ve Yönetmelik m. 9’un değişiklik öncesi ve sonrası her iki versiyonunda yer alan onay (muvafakat) şartının fazla çalıştırılmaya yönelik olduğu, fazla çalışma ücreti talep hakkından feragat edilmesiyle bir ilgisi bulunmadığı, bu sebeple söz konusu kararda incelenen iki ayrı hukuki durum olduğu,
- Fazla çalışma onayının her yılın başında alınma zorunluluğu öngören mevzuat hükmününün 25/08/2017 tarihinde yürürlükten kaldırıldığı,

somut olayda başvuruçunun onayın her yılın başında alınmasının zorunlu olduğu dönemde (01/4/2008-29/5/2015 tarihleri arasında) fazla çalıştırıldığı,

- 25/08/2017 tarihli mevzuatın geçmişte her yılın başında onay alınmadan gerçekleştirilen fazla çalışmaları hukuki hale getirmediği, bu sebeple anılan dönemde başvuruçunun ilk yıl dışındaki fazla çalışmaları karşılığı ücret almamasının emredici hükümlere aykırılık teşkil ettiği,
- Emredici hükümlere aykırı olarak fazladan çalıştırılan kişinin fazla çalışma ücretinden feragat etmesinin işçi menfaatlerinin korunmasındaki üstün kamusal yararla çeliştiği ifade edilmiştir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, işçinin fazla çalışma yapmaya onay vermesinin ayrı, fazla çalışma yapması durumunda bunun yasa ile azami olarak belirlenmiş süre (yıllık 270 saat) kadar kısmının alınan ücrete dahil olduğuna ilişkin sözleşme kuralı getirilmesinin ayrı hukuksal düzenlemeler olduğudur.

Bu kapsamda fazla çalışma onayı bulunmayan işçinin muhtemel fazla çalışmalarının (yasal azami süre kadar) esas ücretine dahil olduğunu kabul etmesi, -temelde fazla çalışma yapmayı kabul etmediğinden- yeterli olmayacak ve onaysız olarak yapılan fazla çalışmalar nedeniyle bunun ücretinin ödenmesi gerekecektir.

Diğer bir açıdan söylemek gerekirse AYM, işçinin yapacağı fazla çalışma karşılığının ücretine dahil olduğunu kabul etmesi ve fakat fazla çalışmaya onay vermemesi durumunda, yapılan fazla çalışma karşılığının ödenmemesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

TİLEGAL AVUKATLIK BÜROSU

Bu belge sadece bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır. Tüm hakları TİLEGAL Avukatlık Bürosu'na aittir. Kısmen dahi olsa izinsiz kullanılamaz. Genel hukuki konularla ilgili olarak hazırlanan bilgi notu, somut hukuki problemlere doğrudan uygulanmayabilir. Somut uyuşmazlıklarınız için hukuk danışmanlarınıza başvurmanızı tavsiye ederiz.